

Pro gradu-tutkielma

Pro gradu-tutkielma on itsenäinen mutta kuitenkin laitoksen opettajien ohjauksessa tehtävä opinnäytetyö. Tutkielmaa tehdessään opiskelija paitsi hyödyntää, myös syventää aiempien opintojen aikana saamiaan teoreettisia ja metodologisia valmiuksia.

Pro gradun tekeminen on prosessi, jonka kuluessa opiskelija paneutuu huolellisesti valitsemaansa ja ohjaajien hyväksymään tutkimusteemaan. Tutkielma voi olla pääpainoisesti teoreettinen, empiirinen tai mainittuja tutkimusotteita yhdistävä. Samoin työ voi olla luonteeltaan kvantitatiivinen, kvalitatiivinen tai molempia lähestymistapoja yhdistävä.

Tutkielmantekoprosessin aikana opiskelija kehittää valmiuksiaan itsenäiseen ja kriittiseen tiedonhankintaan sekä uuden tiedon tuottamiseen ja soveltamiseen. Tutkielman teossa noudatetaan hyvää tieteellistä käytäntöä ja tieteen eettisiä periaatteita. Tutkielman raportoinnissa pyritään korkealaatuiseen viimeistelyyn, jossa noudatetaan tieteellisen kirjoittamisen sääntöjä.

TUTKIELMAN AIHEENVALINNAN “SÄÄNNÖT” (Umberto Eco)

1. Aiheen on vastattava opiskelijan intressejä

- Luettu kirjallisuus, suoritettut tentit, kulttuurinen maailma (“pääoma”)

2. Käytettävän aineiston on oltava suhteellisen helposti saatavilla

- Aineistoon on päästävä käsiksi; pro gradu ei ole ‘elämäntyö’ eikä se saa aiheuttaa kohtuuttomia kustannuksia

3. Käytettävän aineiston on oltava opiskelijan kannalta ymmärrettävää

- Aineiston on oltava ‘kulttuurisesti’ opiskelijan hallittavissa

4. Tutkielman viitekehyksen pitää mahtua opiskelijan kokemuspiiriin

- Viitekehyksen tulee olla ymmärrettävä ja sen tulee perustua luettuun ja koettuun

5. Yhteenveto: ”Tutkielman tekijän on tehtävä sellainen tutkielma, jonka hän kykenee tekemään”

Tutkielman arvostelu

Hyväksytty tutkielma edellyttää, että se on toimiva kokonaisuus, jonka osa-alueita hallitaan vaihtelevasti. Alemman arvosanan saavissa töissä hallinta on vaatimattomampaa, korkeammassa laadukasta. Tutkielman arvostelussa on käytössä asteikko, joka sisältää seuraavat arvosanat: approbatur, lubenter approbatur, cum laude approbatur, magna cum laude approbatur, eximia cum laude approbatur sekä laudatur. Approbatur arvosana merkitsee, että työ on juuri ja juuri hyväksyttävissä, laudatur arvosana taas edellyttää, että tutkielmalla on selkeitä tieteellisiä ansioita. Arvostelun suorittavat kaksi tarkastajaa, joiden laatima perusteltu lausunto hyväksytään maantieteen laitoksen laitosneuvostossa. Arvostelulomakkeessa arvioitavien osa-alueiden 'summa' ei välttämättä suoraan johda johonkin arvolauseeseen, vaikkakin on suuntaa-antava. Hyvässä työssä arvioinnit kasautuvat korkeampiin luokkiin, vaatimattomammassa luonnollisesti alempiin.

Ohessa on luonnehdittu tyypillisiä eri arvosanoihin liitettäviä piirteitä.

Approbatur (hyväksytty)

- tutkimuksen taustatiedot puutteelliset
- aihe maantieteellisesti vähämerkityksinen
- tutkimuksen tarkoitusta, lähtökohtia ja käsitteitä ei selvitetä lainkaan
- aineisto epämääräinen, sen hankintaa ei kuvata
- aineisto ja 'teoria' eivät kohtaa toisiaan
- tuloksia ei verrata aikaisempaan tutkimukseen
- lähteet pääosin kotimaisia, "ei-tieteellisiä" selvityksiä ja raportteja
- kieliasussa virheitä ja puutteita

Lubenter approbatur ("mielihyvin hyväksytty")

- aineisto pelkästään suomenkielisistä oppikirjoista tai komiteanmietinnöistä
- kirjallisuudesta referoidut asiat liittyvät epäselvästi teemaan
- raportissa tarkastellaan muutakin kuin aihepiirin kirjallisuutta ja teemoja (sillisalaatti)
- johtopäätökset horjuvia ja virheellisiä
- tulosten kritiikitöntä yleistämistä
- virheitä lähteissä, taulukoissa ja kuvioissa

Non sine laude approbatur ('ei ilman kiitosta')

- aihe tavanomainen
- lähdetusta vanhahtava, lähteet hieman satunnaisia (mitä kirjastosta sattuu löytymään)
- tulosten yhteys teoreettiseen taustaan jää heikoksi
- johtopäätökset 'ohuita'
- muodollisessa esityksessä esiintyy joitakin virheitä ja epä johdonmukaisuuksia

Cum laude approbatur ('kiitoksin hyväksytty')

- Tutkimuksen lähtökohta, ongelmanasettelu, aineiston valinta/käsittely ja tulokset osoittavat pyrkimystä uuden tiedon tuottamiseen
- aiheen taustat selvitetty perusteellisesti
- tutkimusasetelma periaatteessa moitteeton
- tulokset ja johtopäätökset oikein johdettuja
- hyvää ja asiallista kielenkäyttöä
- ei muodollisia virheitä

Magna cum laude approbatur ('suurin kiitoksin hyväksytty')

- tutkimus kohdistuu tärkeään ja uudella tavalla hahmotettuun ongelmaan
- johdanto, teoriatausta, ongelmanasettelu ja käsitteet osoittavat hyvää perehtyneisyyttä aiheeseen
- menetelmät ja aineisto hallinnassa
- tulokset, niiden tulkinta ja päätelmät loogisia
- raportoinnin säännöt hyvin hallussa

Eximia cum laude approbatur ('erityisin kiitoksin hyväksyty')

- saavutettu uutta tietoa jollakin osa-alueella (teoria, menetelmät, aineistonhankinta) suhteessa omaan tutkimusongelmaan
- itsenäinen, kriittinen ja innovatiivinen ote
- ilmentää kykyä organisoida ja jäsentää teoreettisesti laajoja asia/ongelmakokonaisuuksia
- ilmentää kykyä toteuttaa tutkimustehtäviä luovasti

Laudatur ('kiitettävä')

- aihe tieteellisesti, teoreettisesti, käytännöllisesti tai yhteiskunnallisesti erittäin merkittävä
- lisää tieteellistä tietoa tutkittavasta asiasta
- menetelmiä, teoriaa ym. kehitetty
- kieli hyvää ja selkeää
- tutkimus on hyvin dokumentoitu
- voidaan julkaista sellaisenaan tai osaltaan esim. tieteellisessä lehdessä
- itsenäinen, kriittinen, innovatiivinen ote

Kirjoitusohjeet

Tutkielmaa laadittaessa noudatetaan maantieteen laitoksella vakiintuneita kirjoitusohjeita. Lähteiden merkinnässä ja lähdeluettelon laadinnassa seurataan Terran ohjeita. Näiden ohjeiden tarkoitus on yksinkertaisesti helpottaa tutkielman viimeistelyssä: ohjeet ovat sekä yksinkertaiset että yksiselitteiset. Ohjeet eivät tarkoita sitä, että mainitut tavat toimia olisivat ainoat oikeat. Tutkijanuralle ryhtyvät maantieteilijät – aivan kuten muidenkin alojen edustajat – huomaavat pian, että kullakin tieteellisellä lehdellä on tapana vaatia artikkeleilta hieman erilaista viimeistelyä. Erityisesti lähdeluettelon laatimisohteet vaihtelevat hyvin paljon. Gradu-vaiheessa on kuitenkin hyvä, että ohjeet ovat yksiselitteiset.

Kunkin maantieteen osa-alueen gradu-seminaareissa esitetään yksityiskohtaisempia ohjeita tieteellisestä kirjoittamisesta, tutkielman rakenteesta yms. seikoista.

Tarkista lopuksi!

- Tutkimusongelma/tehtävänasettelu on selkeä
- Tutkimusmenetelmät ovat mielekkäitä tutkimusongelman ja –asetelman kannalta
- Teoreettiset valinnat, aineisto, menetelmät ja tulokset on perusteltu työssä huolellisesti
- Havainnollisuus: voisiko tutkimusongelman kuvata esim. kaaviokuvalla?
- Tuloksia verrataan huolellisesti aikaisempaan tutkimukseen
- Vastaathan kaikkiin tutkimuskysymyksiin/ongelmiin
- Muista: työn kieliasun viimeistely kuuluu gradun tekijälle – ei opponentille tai ohjaajalle